

בראשית פרק כה

(א) וַיִּסַּף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וַיִּשְׁמָה קְטוּרָה : (ב) וַתֵּלֶד לוֹ אֶת זְמֶרְן וְאֶת יֶקֶשׁוֹן וְאֶת מֶדֶן וְאֶת מִדְּוָן וְאֶת יִשְׁבָּק וְאֶת שׁוּחַ : (ג) וַיִּקְשֶׁן יָלֵד אֶת שָׁבָא וְאֶת דָּדָן וּבְנֵי דָדָן הֵיוּ אַשּׁוּרִים וְלִטְוּשִׁים וְלֵאמֹים : (ד) וּבְנֵי מִדְּוָן עֵיפָה וְעַפְרָן וְחִנְדָן וְאַבְדִּיעַ וְאַלְדֵּעָה כָּל אֵלֶּה בְנֵי קְטוּרָה : (ה) וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק : (ו) וְלִבְנֵי הַפִּילֵגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מִתְּנַת וַיִּשְׁלַחם מֵעַל יִצְחָק בְּנֵו בְּעוֹדוֹנוֹ חַי קְדָמָה אֶל אָרְצָ קְדָם :

הש"י

(א) **קטורה** - זו הגר, ונקראת קטורה על שם שנאים מעשיה כקטרת ושקשרה פתחה שלא נזווגה לאדם מיום שפרשה מאברהם: (ג) **אשורם ולטושם** - שם ראשי אומות. ותרגום של אונקלוס אין לי לישובו על לשון המקרא. שפירש למשירין, לשון מחנה. ואם תאמר שאינו כן מפני האלי"ף שאינה יסודית, הרי לנו תיבות שאין בראשם אלי"ף ונתוספה אלי"ף בראשם, כמו (עמוס ז ז) חומת אנך, שהוא מן (שמואל ב' ד ד) נכה רגלים, וכמו (מלכים ב' ד ב) אסוך שמן שהוא מן (רות ג ג) ורחצת וסכת: **ולטושים** - הם בעלי אהלים המתפזרים אנה ואנה ונוסעים איש באהלי אפדנו, וכן הוא אומר (ש"א ל טז) והנה נטושים על פני כל הארץ, שכן למי"ד ונו"ן מתחלפות זו בזו: (ה) **ויתן אברהם וגו'** - אמר ר' נחמיה ברכה דיאתיקי, שאמר לו הקב"ה לאברהם (לעיל יב ב) והיה ברכה, הברכות מסורות בידך לברך את מי שתרצה, ואברהם מסרם ליצחק: (ו) **הפילגשים** - חסר כתיב, שלא היתה אלא פלגש אחת, היא הגר היא קטורה. נשים בכתובה, פילגשים בלא כתובה, כדאמרינן בסנהדרין (כא א) בנשים ופילגשים דדוד: **נתן אברהם מתנות** - פירשו רבותינו (סנהדרין צא.) שם טומאה מסר להם. דבר אחר מה שניתן לו על אודות שרה ושאר מתנות שנתנו לו, הכל נתן להם שלא רצה ליהנות מהם:

במדבר פרק כא

(יז) אִזּוֹ יִשְׂרָאֵל יִשְׁכָּל אֶת הַשִּׁיכָה הַזֹּאת עָלַי בְּאֶרְ עֵנֹו לָהּ : (יח) בְּאֶר חֲפְרוּהָ שְׂרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעַם בְּמִשְׁעֲנֵתָם וּמִמְדַּבֵּר מִתְּנָה : (יט) וּמִמְתַּנְה נַחְלִיאֵל וּמִנְחִיאֵל בְּמֹת : (כ) וּמִבְּמֹת הַגִּיא אֲשֶׁר בְּשַׁדָּה מוֹאָב רֹאשׁ הַפְּסָגָה וַנִּשְׁקָפָה עַל פְּנֵי הַיְשִׁימוֹן :

הש"י

(יז) **עלי באר** - מתוך הנחל והעלי מה שאת מעלה. ומנין שהבאר הודיעה להם, שנאמר ומשם בארה. וכי משם היתה, והלא מתחלת ארבעים שנה היתה עמהם, אלא שירדה לפרסם את הנסים, וכן אז ישיר ישראל. השירה הזאת נאמרה בסוף ארבעים, והבאר נתנה להם מתחלת ארבעים, ומה ראה ליכתב כאן, אלא הענין הזה נדרש למעלה הימנו: (יח) **באר חפרוה** - זאת היא הבאר אשר חפרוה שרים משה ואהרן: **במשענותם** - במטה: **וממדבר** - נתנה להם: (יט) **וממתנה נחליאל** - כתרגומו: (כ) **ומבמות הגיא אשר בשדה מואב** - כי שם מת משה ושם בטלה הבאר. דבר אחר כרוה נדיבי העם כל נשיא ונשיא כשהיו חונים נוטל מקלו ומושך אצל דגלו ומחנהו ומי הבאר נמשכין דרך אותו סימן ובאין לפני חניית כל שבט ושבט: **במחקה** - על פי משה שנקרא מחוקק, שנאמר (דברים לג, כא) כי שם חלקת מחוקק ספון. ולמה לא נזכר משה בשירה זו, לפי שלקה ע"י הבאר. וכיון שלא נזכר שמו של משה לא נזכר שמו של הקב"ה. משל למלך שהיו מזמנין אותו לסעודה, אמר אם אוהבי שם אני שם, ואם לאו איני הולך: **ראש הפסגה** - כתרגומו ריש רמתא: **פסגה** - לשון גובה, וכן (תהלים מח, יד) פסגו ארמנותיה, הגביהו ארמנותיה: **ונשקפה** - אותה הפסגה על פני המקום ששמו ישימון, והוא לשון מדבר שהוא שם. דבר אחר ונשקפה הבאר על פני הישימון שנגנזה בימה של טבריה והעומד על הישימון מביט ורואה כמין כברה בים והיא הבאר, כך דרש רבי תנחומא:

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.